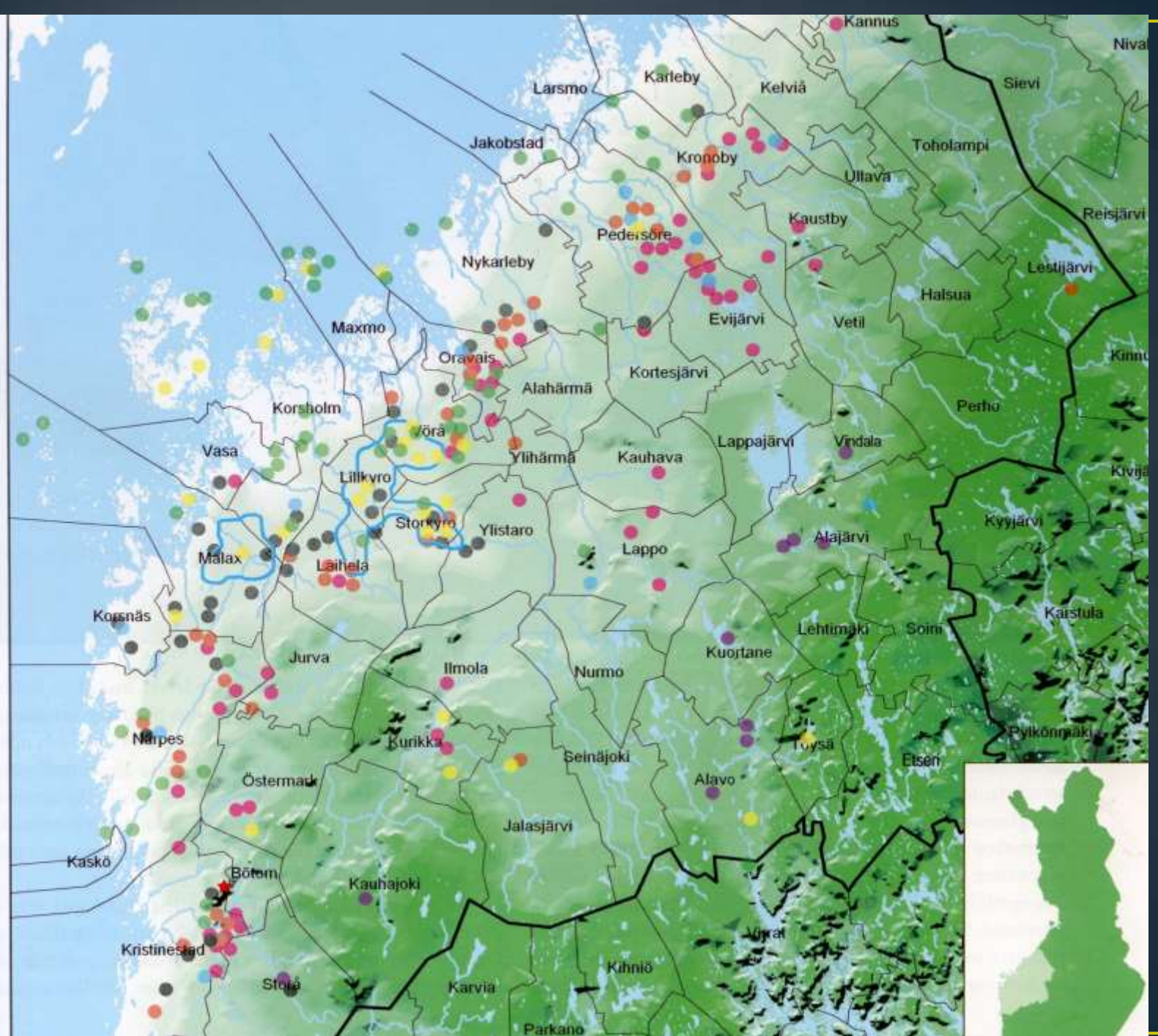

Sten-, brons- och järnålder i Österbotten

KALENDERÅR	PERIOD	SÖDRA OCH VÄSTRA FINLAND	NORRA OCH ÖSTRA FINLAND	NIVÅ
8 000–	<i>Mesolitikum</i>	Suomusjärvikultur		+120
7 000–				+100
6 000–				
5 000–	<i>Tidigneolitikum</i>	Tidig kamkeramik Typisk kamkeramik & Jäkärklägruppen	Tidig kamkeramik & Tidig asbestkeramik Typisk kamkeramik	+80
4 000–		Sen kamkeramik	Kierikkigruppen	+60
3 000–	<i>Mellanneolitikum</i>	Stridsyxekultur & Pyheensiltaskedet	Pöljägruppen	
2 000–	<i>Senneolitikum</i>	Kiukaiskultur		
1 000–	<i>Bronsålder</i>	Västlig bronsålder	(Äldre metallålder) Östlig bronsålder & textilkeramik	+40
0–	<i>Tidig järnålder</i>	Förromersk tid Äldre romartid	(Äldre metallålder) Luukonsaarigruppen	+20
1 000–	<i>Mellersta järnålder</i>	Yngre romartid – Folkvandringstid – Merovingertid	Samisk järnålder & Erämarkskultur	
	<i>Sen järnålder</i>	Vikingatid – Korstågstid		
2 000–	<i>Historisk tid</i>	Medeltid Nya tiden		+0

Kronologiskt schema för Finland. Under en lång tid utgjorde Österbotten ett övergångsområde mellan två kulturhistoriska komplex. Dessa består av ett nordligt och östligt, samt ett sydligt och västligt komplex. Till vänster anges den periodindelning som följs i boken. Längst till höger anges en ungefärlig nivå för strandlinjen i Österbotten. Nivåerna är endast riktgivande eftersom de varierar i olika delar av landskapet.

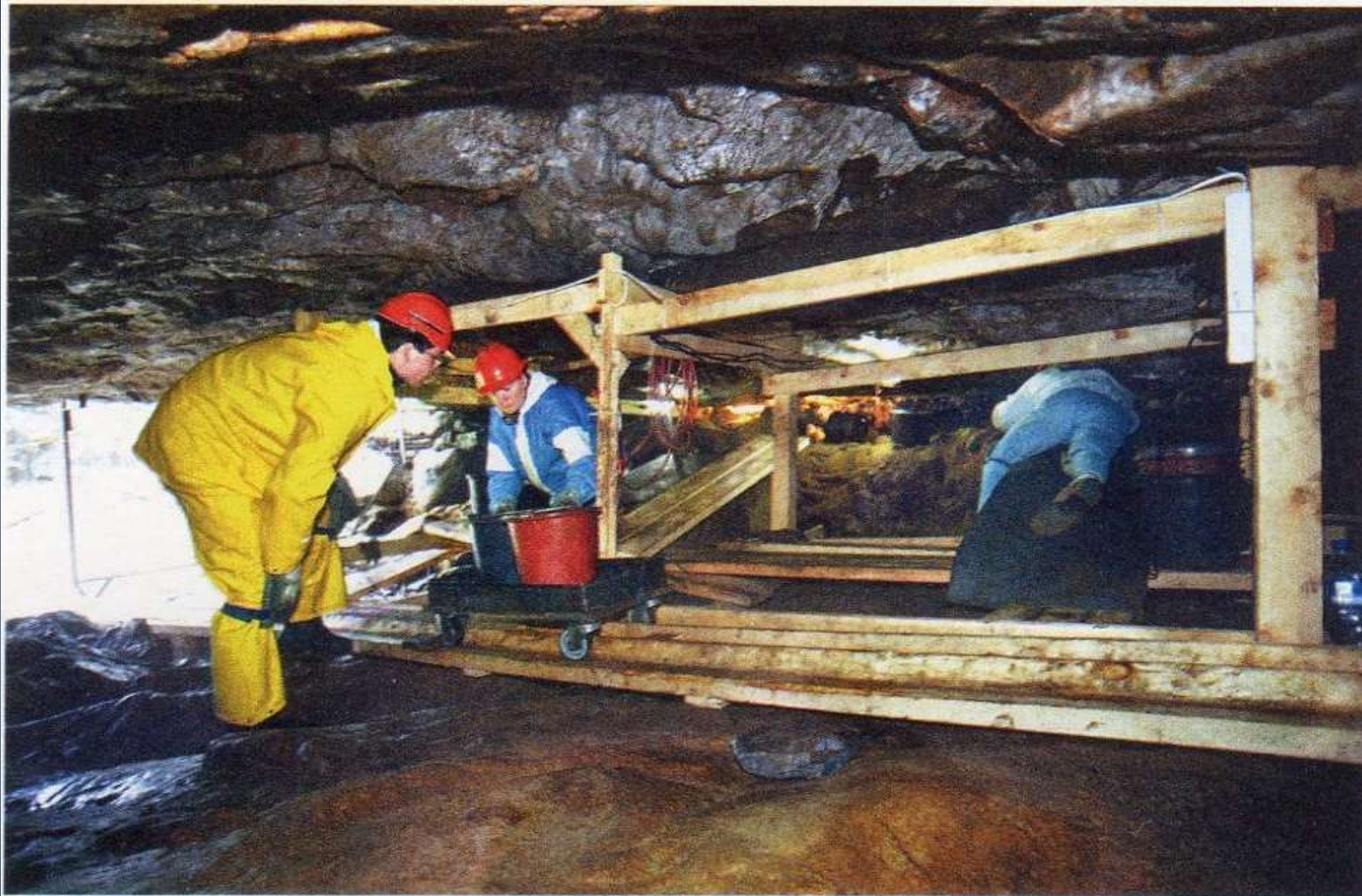
Varggrottan i Lappfjärd, Kristinestad

Varggrottan i Lappfjärd, Kristinestad. De flesta mänskliga aktiviteter torde ha ägt rum på den utanförliggande terrassen som vetter mot norr. Is och vågor har fört in materialet i grottan. Bilden är tagen i oktober 1998 efter avslutad grävsäsong. Av säkerhetsskäl har ingången försetts med galler. (UTM-N3412C n=6919325, ö=223466, z=116–118).

En del menar att människor bodde här före istiden

Utgrävning i Varggrottan

2

1 En grottundersökning är en komplicerad och sällsynt utmaning i nordiska förhållanden. Vid undersökningen tillämpas ett löpande band-system. Tapani Rostedt gräver längst in. Pirjo Hamari agerar mellanlänk och Niklas Söderholm transporterar ut materialet för sållning.

Fynd i Evijärvi, Kattilakoski

1 Det stora boplatsoområdet vid Timonen i Evijärvi. Lokalen ligger i bakgrunden, på östra sidan av Esse å. Själva undersökningsområdet finns till höger om rian, skymd bakom strandväxtligheten. De flesta av fynden är från typisk och sen kamkeramisk tid. I förgrunden, där Tauno Anttikoski metar, ligger boplatzen Broms. Den senkamkeramiska boplatzen vid Kattilakoski ligger på lägre nivå vid gränsen till Pedersöre. Den yngsta stenåldersboplatzen i Esse ås avrinningsområde är den snör- och Kiukaikeramiska boplatzen vid Kvarnabba i Esse, Pedersöre. Den kronologiska kedjan av boplatser börjar redan med de mesolitiska boplatserna i Alajärvi. (UTM-P4222C n=7041457, ö=317798, z=60).

2 Importföremål från boplatzen Timonen. Flintpilspets och bärstensknapp med v-borning. Föremålen visar på kontakter mot Ryssland och Baltikum. Föremålens längd: 4 och 1,7 cm. (NM 18710:588 och NM 18710:1857, foto vid Österbottens museum)

3 Typisk kamkeramik från Timonen och Kotikangas i Evijärvi. Karakteristiskt för denna typ är den geometriska ornamentiken. Största biten är 10,3 cm (NM 19261:230, 305 och NM 18718:1145, foto vid Österbottens museum).

Flintpilspets

Bärstensknapp

Kamkeramik

Pilspetsar i kvarts

Bergarten kvarts ger verktyg som är vassa som en kniv

Skrapa av kvarts

2 Kvantsskrapa från Keski-Mäntylä. Skrapan är ytslipad vilket är mycket ovanligt för kvartsföremål. Eggen är 3 cm bred

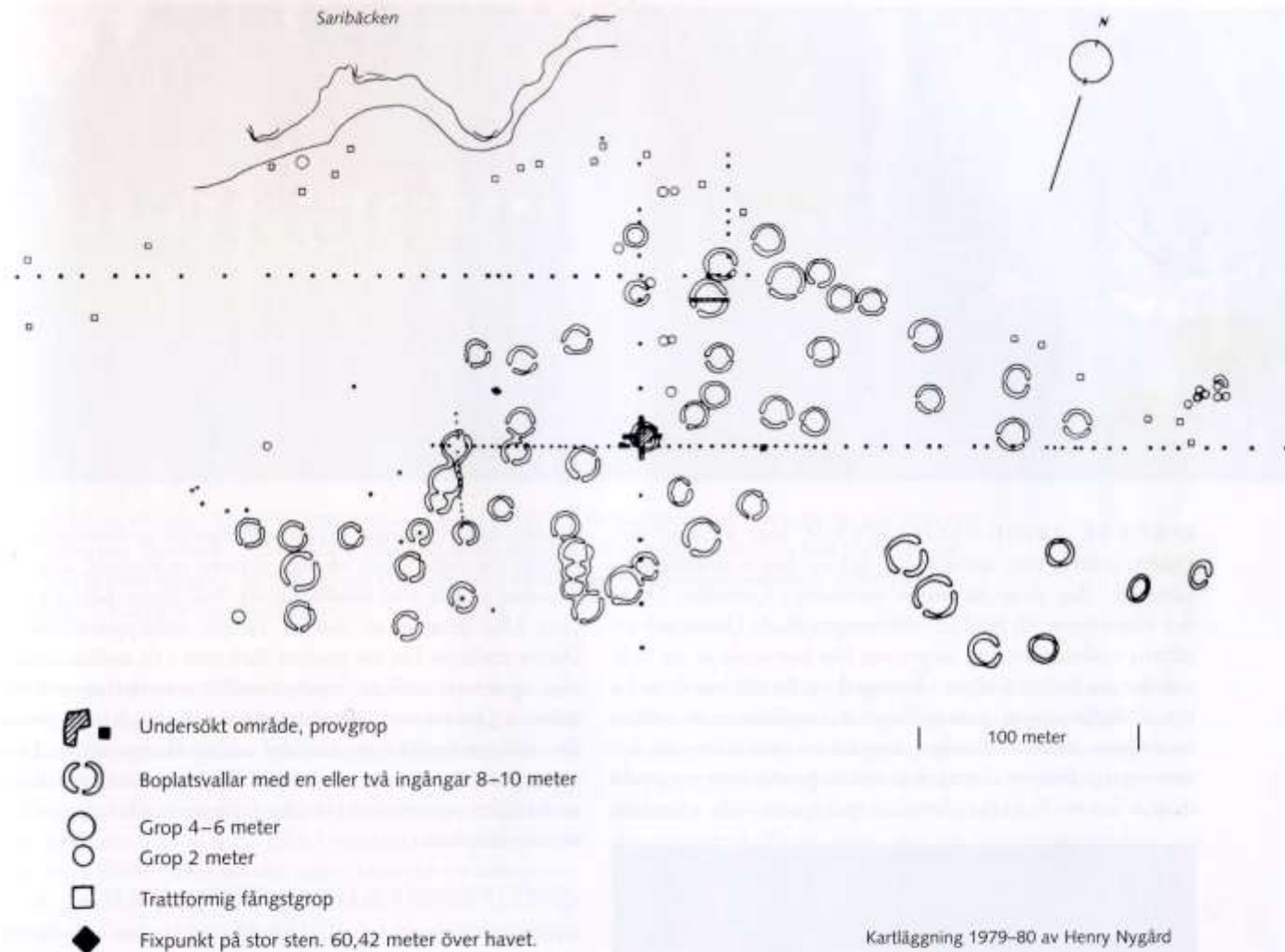
Hundbacka i Purmo

1

- 1 Boplatsvall med två ingångar på Hundbacka i Purmo, Pedersöre. Lokalen är utomordentligt välbevarad med tiotals synliga boplatsgropar och vallar. Fynden tillhör sen kamkeramisk tid. (UTM-P3443G n=7031784, ö=305912, z=55–60).
- 2 Fragment av bärnstensmycken och tuggkåda från Hundbacka boplatsområde. Tandavtryck kan fortfarande ses på tuggkådan. Storlek: 1,5–2,3 cm (NM 20999:134, 78, 235 och NM 20723:224).

Hundbacka i Purmo

Karta över Hundbacken i Purmo, Pedersöre

Situationsplan över Hundbacka i Purmo, Pedersöre. De neolitiska boplatsvallarna bildar en oregelbunden klunga på sandmon. I områdets norra del finns ett fångstgropssystem som gett en datering till tidig järnålder. Provundersökningar företogs på lokalen under åren 1978–1981.

Fynd från Hundbacka i Purmo

Smycken av bärnsten
och tuggkåda som
använts som tuggummi

Rödockra – som använts bl.a. i samband med begravningar

1 Rödockra från Rävåsen i Lappfjärd. Ockran är blandad med sot, ben och keramik. Rödockra är järnhaltig jord som exempelvis bildas i källor. Ockran har varit rituellt laddad och den har använts för målning och begravningar (fynd av Lars Ålgars).

Grönlandssäl i Närpes

3 Skelett av en grönlandssäl som påträffades 1935 vid Kallmossen i Närpes. I dag ligger fyndplatsen ca 17 meter över havet. En geologisk datering av sedimenten vid skelettet visar att sälen sjönk till ca 40 meters djup i mitten av litorinatiden omkring 4000 f.Kr. Sälen påträffades med en harpun, vilket visar att sälen dödats vid jakt på havsisarna. Sälfyndet illustrerar väl landhöjningens inverkan på det österbottniska landskapet. (Foto vid Nationalmuseum)

4 Harpun av älgben från Kallmossen. Harpunen påträffades tillsammans med grönlandssälen. (Foto vid Nationalmuseum)

Jättekyrka i Esse

1 Jättekyrkan på Svedjebacka i Esse, Pedersöre är en av de största i landet. Längden uppgår till närmare 60 meter. På bilden kan man skönja både den yttre och den inre ringvallen. Den yttre vallen syns särskilt väl tack vare den ljusa lavvegetationen. (UTM-P4222B n=7048302,

Jättekyrkan i Esse

2

3

2 Parti av den inre hägnadsvallen vid jättekyrkan på Svedjebacka i Esse. Delar av vallen är helt perforerad av gropar. Många av groparna ger ett sentida intryck, varför de torde jämföras med de plundringsgropar som kan ses i rösen. Samtidigt kan det inte uteslutas att exempelvis förvaringsgropar kan ha förekommit i vallen.

3 Ett litet röse med mittgrop strax väster om Svedjebacka jättekyrka i Esse.

Gravrösen vid Björkbackavägen i Esse

1 Två små rösen med resta stenar på en liten ås vid Björkbackavägen i Esse. På lokalen finns sammanlagt ett tiotal rösen av okänd ålder. Det är möjligt att de tillhör en mellanneolitisk rösbyggnadsfas. (UTM-Q4111A n=7052754, ö=313042, z=52,5).

Fynd från Torrbacken i Esse

2 Grävningsfynd från en boplats på Torrbacken i Esse, Pedersöre. Överst två snörkeramiska krukskärvor, varav en utgör mynningsbit. Underst en Pöljäkeramisk skärva. Asbestfibrerna möjliggjorde mycket tunna och hållbara kärl. Kvartsbiten kan däremot vara en pilspets. Torrbacken är en av de lokaler som uppvisar en dualitet med inslag av både stridsyxetradition och asbestkeramisk tradition. Det största kärlfragmentet är 6 cm.

Hundraberget i Forsby - bronsåldersgravar

Ett nästan skeppsformigt långröse på Hundraberget i Pedersöre. Vid rösets västra ända finns en vacker, rest sten. Bergmiljön och hållmarken och är en vanlig rösmiljö i södra Finland, medan den är något ovanligare i Österbotten där rösen ofta ligger på moränmarker. På berget finns sammanlagt sju stora rösen. I omgivningen finns även många mindre rösen på lägre nivåer. Långröset är 7 × 15 meter.

Hednatemplet i Jeppo

2 Översiktspild av Hednatemplet vid Dala-landet i Jeppo, Nykarleby. Anläggningen är en fyrdelad boplatzvall i klapper med parallella stenröjda ytor. Den monumentala anläggningen ligger på en liten holme med kringliggande myrmark. I närheten finns rösen av bronsålderskaraktär. Anläggningens storlek är ca 17 x 28 meter. Lokalen är oundersökt. (UTM-

Hednatemplet i Jeppo

1 Detaljbild från Hednatemplet i Jeppo, Nykarleby. Nils Jungar står i den största sten-
röjda ytan i den fyrdelade boplatsvallen.
förgrunden syns en ingång till anläggningen.

Bronsyxa och pilspets av flinta

1 En liten bronsyxa av Maaninkatyp och en pilspets av flinta. Föremålen har påträffats i samband med plundring av ett stort bronsåldersröse på Asplandet i Jeppo, Nykarleby. 5,1 och 6,2 cm (NM 26618:1-2).

Kvartspilspetsar från Lappfjärd och Kattilakoski i Esse

2 Flathuggna kvartspilspetsar med tvär bas. Den övre kommer från Lillsjö i Lappfjärd, Kristinestad och den nedre är från Kattilakoski i Esse, Pedersöre. Detta är en typisk nordlig form under senneolitikum och bronsålder. Längd: 4,8 och 4,0 cm (fynd av Lars Ålgars och John Finnäs).

Gravröse vid Storbacken i Esse

4 Stort röse i boplatsmiljö vid Storbacken i Esse, Pedersöre. I området finns ett flertal rösen.
(UTM-Q3333G n=7055882, ö=306081, z=32,5).

Bronsyxa av Mälartyp funnen i Jeppo

5 Bronsyxa av Mälartyp från Jungar i Jeppo, Nykarleby. Yxan är ett lösfynd från en låglänt åker och föremålet kan ha offrats i vatten. Öglan var till för en rem som man band fast i skaftet. Mälartypen har två spridningscentra, ett i Mellansverige och ett annat i centrala Ryssland. Orsaken till den ovanliga spridningen är inte klarlagd (NM 20650).

Rest sten vid gravröse i Jeppo

Vacker rest sten på ett litet gravröse vid Palmlandet i Jeppo, Nykarleby.
På lokalen finns ytterligare två rösen. (UTM-P3441G n=7031970,

Långröse vid Oxhålet i Esse

1 Ett välbevarat långröse vid Oxhålet i Esse, Pedersöre.
Längden uppgår till 11 meter. I närområdet finns en
boplatsvall och gravrösen av varierande form och storlek.

Boplatsgrop från bronsåldern vid Storbacken i Esse

Bronsspänne från Linjärvsbacken i Esse

2 Ett praktfullt bronsspänne från Linjärvsbacken i Esse, Pedersöre. Det fragmentariska spännet är ett metalldetektorfynd från en fördjupning i marken. Spännet kan ha tillverkats i norra Tyskland under yngre bronsålder (NM 22813).

Röse vid Asplandet i Jeppo

1 Ett stort röse vid Asplandet i Jeppo, Nykarleby. Vid plundring av röset har påträffats en bronsyxå och en pilspets av flinta.

Romerskt bronsmynt funnet i Jeppo

Kejsar Hadrianus var den som också byggde försvarsmuren mot Skottarna (Hadrians Wall)

1 Romerskt bronsmynt med bild av kejsar Hadrian (117–138 e. Kr). Fyndet kommer från en plundrad gruva på Helgabacken i Nykarleby. Myntet har skadats av likbålet. 2,6 cm. (Foto vid Nationalmuseum)

Bronsring från Högbacka nära Fors i Esse

2 Halv bronsring från en grav på Högbacka nära Fors i Esse, Pedersöre. Troligen armring. 3,8 × 3,8 cm

Armring från Högbacka med ryskt ursprung

3 Armring från Högbacka. Armringen härstammar från ett gravfält som plundrades 1878. Det folkvandringstida föremålet är av centralryskt ursprung. Sammanlagt åtta rösen skall ha funnits på lokalen som ligger på ca 20 meters nivå. Lokalen har varit i bruk under yngre romartid och folkvandringstid. Platsen låg nära den samtida åmynningen. Ringens diameter 7 cm (NM 1879:1).

Hänge från Högbacka med ryskt ursprung

5 Hänge från gravfältet på Högbacka. Hänget har motsvarigheter i Vjatkaområdet i Ryssland och dateras till folkvandringstid (NM 1879:3).

Bautasten från Sandgrubbacken i Esse

Långsmal bautasten med skålformade gropar på två sidor. Stenen härstammar från ett röse på Sandgrubbacken i Esse, Pedersöre. Stenen välte vid markberedning och fördes därefter till fornstugan. I graven finns ännu en mindre bautasten bevarad på ursprunglig plats. Ålder okänd. (Foto vid Esse fornstuga)

Arabiska silvermynt i Lillkyro från 837 e.kr.

2 Två arabiska silvermynt tillhörande skattfyndet från Housulanmäki i Lillkyro. Skatten skingrades efter fyndtillfället och 20 mynt är kända i dag. Det yngsta myntet är från år 837. Skatten är unik på det finländska fastlandet. Diameter 2,5 cm (NM 12403–12547).

Vikingatida bronsföremål från Petalax

3 Fyra vikingatida bronsföremål från Långbacken i Petalax. Fyndet består av ett hästskoformat spänne, ring, bältessölja och ett rembeslag. Föremålen påträffades på en väg med dittransporterad sand. Troligen härstammar de från en förstörd mansgrav. (NM 19384:1–4).

Mede av tall från Nådjärv

Odaterad mede av tall från Nådjärv i Esse, Pedersöre.
131 cm. (Foto vid Esse fornstuga)